

Veilig bouwen helpt tegen inbraak, preventieadvies niet

BOUWEN OP HET BOUW- BESLUIT

In het Bouwbesluit is vastgelegd dat elke nieuwbouwwoning inbraakwerende deuren en ramen moet hebben / foto: Inge van Mill.

Crimi-trends

Preventiebeleid werkt, zolang mensen hun gedrag niet hoeven te veranderen. Dat blijkt uit een studie van de Universiteit van Tilburg. Bewoners er op wijzen dat ze hun inbraakkans kunnen verlagen, heeft weinig tot geen effect. Ook niet wanneer daar subsidies tegenover staan. Wie inbraakpreventie wil stimuleren, kan zich maar beter richten op het inbouwen van maatregelen in woningen volgens het Bouwbesluit. Dat levert wél concrete resultaten, constateert *Ben Vollaard*.

door Ben Vollaard

De auteur is verbonden aan onderzoeksinstituut TILEC van de Universiteit van Tilburg.

Bestrijding van criminaliteit geeft vaak associaties met gillende sirenes, rechercheurs met kwastjes, geboeide veelplegers en analyses van kleurrijke ‘crime hot spots’ op grote computerschermen. Niets lijkt daar verder vanaf te staan dan een technisch stuk tekst over de bouw van woningen. Meer specifiek: de artikelen 2.214 en 2.215 in het Bouwbesluit van 1999. Daarin is vastgelegd dat vanaf 1999 elke nieuwbouwwoning in Nederland inbraakwerende deuren en ramen moet hebben. Deur- en raamkozijnen moeten tegen een stootje kunnen en niet met een beetje handigheid geopend kunnen worden. Sloten moeten niet makkelijk af te breken of anderszins te forceren zijn.

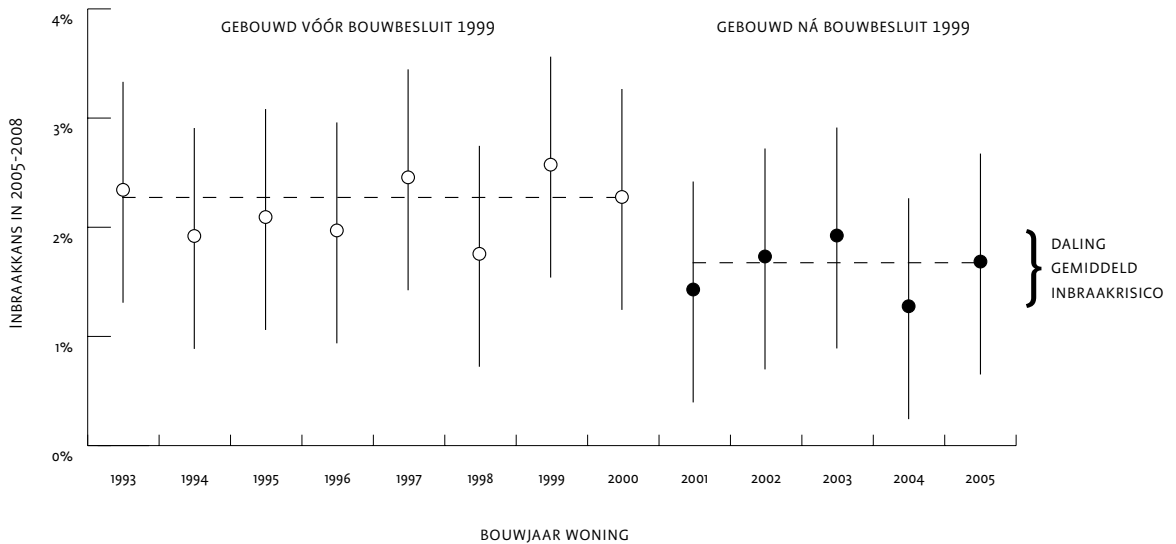
De gedachte achter deze verandering van de bouwvoorschriften in 1999 is een eenvoudige: de gelegenheid maakt de dief. Het doel is mensen niet in verleiding te brengen, door diefstal net iets moeilijker te maken. Het verwachte resultaat is minder inbraken, zonder dat daar één agent, leerplichtambtenaar of cipier aan te pas komt. Inmiddels zijn meer dan een half miljoen woningen conform het Bouwbesluit 1999 gebouwd, maar er

is nog niets bekend over het effect daarvan op woninginbraak. In opdracht van de Commissie Politie en Wetenschap heeft de Universiteit van Tilburg de effectiviteit van deze vorm van preventiebeleid onderzocht. Doel was de effectiviteit van het inbouwen van preventiemaatregelen te vergelijken met andere vormen van preventiebeleid, zoals preventieadvies en publiciteitscampagnes. Zo zijn keuzes in preventiebeleid te baseren op wat wel en wat niet werkt.

Dit artikel gaat allereerst in op de evaluatie van het Bouwbesluit 1999. Vervolgens wordt de effectiviteit van beleid gericht op het inbouwen van preventie vergeleken met dat van beleid gericht op het stimuleren van preventiemaatregelen door bewoners zelf. De conclusie luidt dat het eerste effectiever is dan het tweede.

EFFECTMETING

Bepalen hoe succesvol het Bouwbesluit 1999 is geweest, is niet moeilijk. Het initiatief is te zien als een experiment. Door de verandering van de bouwvoorschriften zijn sommige woningen beter beveiligd dan andere woningen, louter en alleen doordat de bouwvergunning voor de ene woning op 1 januari 1999 of later is afgegeven, en voor de andere woning vóór die datum. Om te weten hoeveel effect het Bouwbesluit

Figuur 1> Gemiddelde inbraakkans voor woningen van verschillende bouwjaren (90 procent betrouwbaarheidsinterval)*

* De grafiek geeft de huidige inbraakkans voor woningen van verschillende bouwjaren weer, niet de ontwikkeling van de inbraakkans in de jaren 1993-2005. De huidige inbraakkans is gedefinieerd als de gemiddelde kans op inbraak per 24 maanden in de enquêtejaren 2005-2008.

Bron: Veiligheidsmonitor Rijk, Woningregister.

heeft gehad, hoeven we slechts het inbraakrisico te vergelijken van woningen die vlak vóór en vlak ná de verandering van het Bouwbesluit zijn gebouwd.

Vanuit de bouwsector is bekend dat het Bouwbesluit een duidelijke invloed heeft gehad op de bouwpraktijk. Vóór de nieuwe regulering was inbraakwerend bouwen ongebruikelijk, ook bij dure woningen. Na het Bouwbesluit zijn toeleveringsbedrijven goedgekeurde kozijnen en sluitwerk gaan leveren – gemakkelijk te herkennen aan de twee sterren op slot of kozijn. Goedgekeurde producten zijn de standaard. Maar uit enkele steekproeven lijkt naleving nog wel eens te kort te schieten bij kleine aannemers die onder particulier opdrachtgeverschap bouwen.

Figuur 1 laat een vergelijking van het inbraakrisico naar bouwjaar van de woning zien. De gegevens over inbraak komen uit de Veiligheidsmonitor Rijk. In deze enquête wordt jaarlijks 20 000 willekeurig geselecteerde huishoudens gevraagd of er bij hen is ingebroken. Hieraan koppelen we gegevens op huishoudniveau over het bouwjaar van woningen uit het Woningregister van het CBS. Op deze manier bepalen we wat het slachtofferschap van inbraak is voor woningen uit verschillende bouwjaren. Uit de vergelijking blijkt dat slachtofferschap van inbraak bij woningen die ná Bouwbesluit 1999 zijn gebouwd

gemiddeld een kwart lager ligt dan bij woningen die vóór Bouwbesluit 1999 zijn gebouwd. De twee stippellijnen in figuur 1 geven de gemiddelde inbraakkans van de twee groepen woningen weer. De verandering is overigens niet in bouwjaar 1999 te zien, maar in bouwjaar 2001; twee jaar na de verandering van het Bouwbesluit. Dat komt doordat het in Nederland gemiddeld twee jaar duurt voordat een woning wordt opgeleverd.

Bij deze vergelijking moeten we natuurlijk rekening houden met veranderingen in de woningbouw gedurende deze jaren. Na 2000 zijn relatief veel nieuwbouwwoningen in Vinexwijken, in plaats van in de stad, gebouwd. Ook is toepassing van het Politiekeurmerk Veilig Wonen (PKVW) – een pakket maatregelen dat verder gaat dan het Bouwbesluit 1999 – sterk toegenomen (van 5 procent van de nieuwbouwwoningen in 1998, 20 procent in 2000 tot 35 procent in 2005). Dat waren allebei geleidelijke veranderingen, maar deze bewegingen zouden het gemiddelde inbraakrisico voor woningen gebouwd na Bouwbesluit 1999 naar beneden kunnen trekken. Precies tegengesteld werkt de geleidelijke verschuiving van woningnieuwbouw richting de Randstad. Dat zou het inbraakrisico van recent gebouwde woningen juist kunnen opdrijven.

Als we in een regressiemodel rekening houden met deze en andere mogelijk verstorende factoren, blijkt nog steeds dat woningen die volgens het Bouwbesluit 1999 zijn gebouwd ruim een kwart lagere inbraakkans hebben. Die lagere inbraakkans is dus het resultaat van het Bouwbesluit en niet van de toegenomen populariteit van PKVW, meer bouw van woningen in groene wijken buiten de stad, enzovoort. Dit betekent dat sinds de eeuwwisseling door deze aanpassing van de bouwvoorschriften bijna 10 000 inbraken in nieuwbouwwoningen zijn voorkomen. Ook blijkt uit hetzelfde onderzoek dat bewoners van woningen die volgens het Bouwbesluit 1999 zijn gebouwd, minder angstig zijn voor een inbraakpoging dan inwoners van eerder gebouwde woningen. Dit is af te lezen aan cijfers over veiligheidsbeleving van mensen uit dezelfde slachtofferenquête.

Of ouders zich door het Bouwbesluit meer zijn gaan richten op andere vormen van diefstal, zoals fietsdiefstal of diefstal uit auto's, is niet duidelijk. Het blijkt niet uit onze gegevens. Dat wil niet zeggen dat deze verplaatsingseffecten niet bestaan. Uit aangiftecijfers van verschillende politieregio's valt op dat woninginbraak afneemt, maar inbraak in schuurtjes en garageboxen – met fietsen of gereedschap als buit – niet of minder.

Dit zou het gevolg kunnen zijn van het feit dat de beveiliging van schuurtjes buiten het Bouwbesluit 1999 valt.

Ook is onderzocht of een groter aandeel van woningen die volgens het Bouwbesluit 1999 zijn gebouwd, de inbraakkans van eerder gebouwde, minder goed beveiligde woningen in dezelfde wijk of gemeente beïnvloedt. Dan blijkt dat het Bouwbesluit zowel gunstige als ongunstige effecten heeft op eerder gebouwde woningen. Inbrekers lijken wijken met relatief veel nieuwbouwwoningen te mijden – wat gunstig is voor de oudere woningen die ook in deze wijken staan – en zich wat meer te richten op duidelijk oudere stadswijken – wat ongunstig is voor de bewoners van deze wijken. Zonder deze verplaatsings- en uitstralingseffecten zou het aantal inbraken in de periode 2001-2008 met 4 procent zijn afgenomen door het Bouwbesluit. Vanwege deze effecten kan het totale aantal voorkomen inbraken wat hoger of lager zijn geweest.

PREVENTIEADVIES INEFFECTIEF

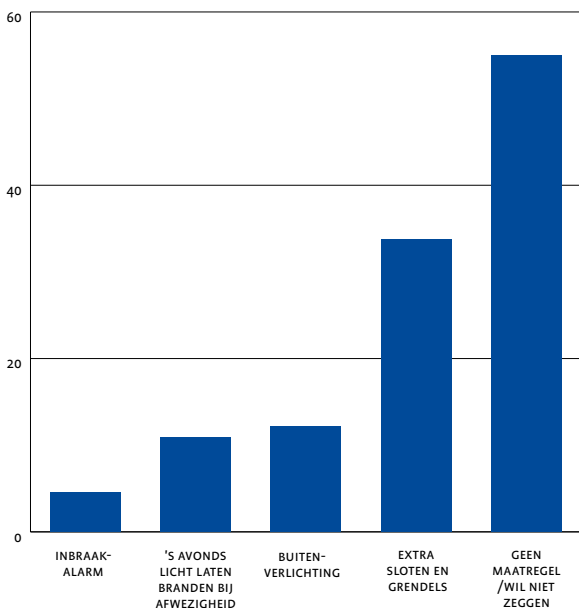
Wanneer we de resultaten van het door bouwbedrijven vooraf inbouwen van preventie vergelijken met initiatieven gericht op het stimuleren van inbraakpreventie door de bewoners zelf, dan blijkt dat het eerste wel werkt om inbraak te voorkomen en het tweede niet of nauwelijks. Preventieadviezen, publiciteits-

campagnes en subsidies hebben weinig tot geen blijvend effect op preventiegedrag van bewoners, zo blijkt uit een inventarisatie van de literatuur en recente ervaringen op dit terrein.

Een typisch voorbeeld is de ervaringen van de gemeente Schiedam, waar in 2003 en 2004 6200 huishoudens bij deur-aan-deuracties een persoonlijk preventieadvies kregen aangeboden. De bewoners konden een derde van de kosten vergoed krijgen, tot een maximum van 200 euro. Uiteindelijk deden slechts zes inwoners een subsidieaanvraag. Soortgelijke ervaringen zijn vorig jaar opgedaan in de wijk De Bergen in Eindhoven. De gemeente stimuleerde het nemen van preventiemaatregelen conform het PKVW met een subsidie tussen de 100 en 350 euro. Buurtbijeenkomsten, huis aan huis verspreid voorlichtingsmateriaal, tien vrijwilligers die bewoners aanspraken en brieven aan huisbazen brachten deze mogelijkheid onder de aandacht. Van de 900 huishoudens in de wijk vroegen uiteindelijk zeven een offerte aan bij een aannemersbedrijf. Zes haakten af toen ze geconfronteerd werden met de kosten van aanpassing van hun woning. Eén bewoner kreeg uiteindelijk het PKVW-certificaat uitgereikt. Sommige bewoners hadden zelf een aantal preventiemaatregelen genomen, maar ook dit bleef heel beperkt.

Mensen nemen wel maatregelen om inbraak te voorkomen, maar het blijkt zo goed als onmogelijk om mensen te bewegen méér aan preventie te doen. Dat de zelf genomen maatregelen vaak weinig afdoende zijn, laten de ervaringen met het Bouwbesluit 1999 zien. Als bewoners van eerder gebouwde en daarom minder goed beveiligde huizen zelf wel hun maatregelen hadden genomen, dan had het Bouwbesluit natuurlijk nooit zo'n groot effect gehad op het inbraakrisico. Een woning zonder ingebouwde preventiemaatregelen blijft dus een doelwit.

Dat preventieadvies en subsidies niet goed werken, is goed te verklaren. De motivatie om meer te doen aan preventie ontbreekt bij bewoners. Inbraak komt weinig voor. Het kan lang goed gaan voor een inbreker van de gelegenheid tot diefstal gebruik maakt. En als een bewoner zijn woning goed beveiligd, dan is onduidelijk hoeveel inbrekers aan de woning voorbij zijn gegaan. Net als bij andere vormen van preventie, zoals het dragen van de autogordel, gezond eten en niet te hard rijden, is de verleiding tot uitstellen groot. In de auto is daarvoor de 'gordelverklikker' gekomen: die maakt een irritant geluid als de gordel niet wordt gebruikt. Op de weg zijn camera's gekomen die overtreders van de snelheidlimiet registreren. Soortgelijke oplossingen zijn natuurlijk niet goed voor te stellen bij het stimuleren van het nemen van inbraakpreventiemaatregelen. >>

Figuur 2> Preventiemaatregelen genomen na inbraak in eigen woning (% slachtoffers)

Bron: Politiemonitor Bevolking 2003.

De neiging er op te gokken dat het ook vandaag wel goed zal gaan, wordt nog versterkt doordat veel mensen de kans dat zij zelf slachtoffer worden van een inbraak, lager lijken in te schatten dan de kans dat een ander dit overkomt. Soortgelijke denkpatronen zijn ook bekend op terreinen als stoppen met roken (en de kans op longkanker) en veilig vrijen (en de kans op seksueel overdraagbare ziekten). Het resultaat is dat veel mensen geen afdoende maatregelen nemen en zich laten verrassen door inbraak. Pas als het te laat is en inbraak heeft plaatsgevonden, nemen veel slachtoffers maatregelen, zo blijkt uit slachtofferenquêtes (figuur 2). Het is wellicht frustrerend voor gemeenten en politie, maar dit probleem laat zich niet oplossen met voorlichting of subsidies. Deze les was al getrokken bij autodiefstal. Ook daar maakte voorlichting weinig tot niets uit, terwijl de sinds 1998 verplichte startonderbreker (een stukje elektronica dat het moeilijk maakt een auto zonder sleutel te starten) autodiefstal duidelijk deed dalen.

Het enige aantoonbaar effectieve preventiebeleid voor bestaande woningen is het door woningcorporaties laten uitvoeren van technische aanpassingen aan woningen in de sociale huursector. Ook dan geldt dat zo goed als alles voor de bewoners moet worden geregeld. Relatief kleine inspanningen

of een aanvangsinvestering blijken voor bijna alle huurders overkomelijke drempels.

Kortom, wie inbraakpreventie wil stimuleren, kan zich het best richten op het laten inbouwen van maatregelen in woningen. Dat kan bijvoorbeeld door overeenkomsten te sluiten met woningcorporaties en door actieve controle op toepassing van het Bouwbesluit bij nieuwbouw in de gemeente. Dit laatste gebeurt nog weinig, al zijn er uitzonderingen. Door beter toezicht is naleving van de eisen onder vooral kleine aannemers te vergroten. Hier lijkt meer mee te winnen dan met een nieuwe preventiecampagne. <<

WWW

Het onderzoek *Het publieke belang bij private preventie. Een economische analyse van inbraakpreventiebeleid* is te bestellen via: www.politeenwetenschap.nl

Woningen die na het Bouwbesluit 1999 zijn gebouwd, worden minder vaak door inbrekers bezocht dan woningen die ervoor zijn gebouwd / foto: Inge van Mill.

